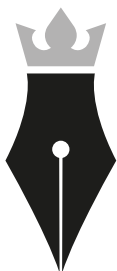

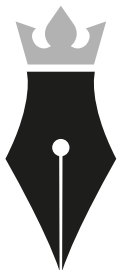
VOOR JOU ALTIJD ALLES

I N G M A R
H E Y T Z E

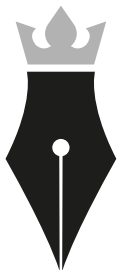

VOOR
JOU ALTIJD
ALLES

VERZAMELD WERK

UITGEVERIJ PODIUM
AMSTERDAM

© 2023 Ingmar Heytze
Omslagontwerp Rouwhorst + Van Roon
Foto auteur Keke Keukelaar
Typografie Sander Pinkse Boekproductie

ISBN 978 94 6381 238 2

www.uitgeverijpodium.nl
www.ingmarheyitze.nl

TEN GELEIDE

Dat poëzie bestaat is al eigenaardig genoeg. Je wordt soms gek van de mensen die van dat eigenaardige iets heiligs willen maken, die niet tevreden zijn met het loutere bestaan ervan, maar die perse willen dat poëzie iets ongrijpbaars is, enkel geschreven voor ingewijden.

‘Ik zie poëzie als entertainment,’ zegt Ingmar Heytze ergens in een interview, ‘zowel op papier als in de voordracht. Vorm, inhoud en metaforiek moeten helder zijn. Mensen verslijten je dan al snel voor cabaretier, rapdichter of songwriter, maar dat is onzin.’

Heytze wil voor dichter versleten worden, dat is duidelijk. Maar hij weigert entertainment en helderheid als vloekwoorden te beschouwen. Poëzie moet voor hem communiceren, zonder tussenkomst van duiders. Als het traditionele onderscheid tussen het hogere en het lagere – tussen Nijhoff en Bob Dylan – wegvalt, is alles mogelijk. In de gedichten van Ingmar Heytze worden ouderwets en nieuw, traditie en populair, citaat en kreet met de grootste mate van achteloosheid verenigd.

Achter zoveel achteloosheid gaat het hyperbewustzijn schuil van wat andere dichters aan het doen zijn en wat de dichters vóór hem hebben gedaan. Ingmar Heytze parodieert Gorter en Kopland, gebruikt regels uit bestaande gedichten en liedjes en toch wekt hij niet één moment de schijn van geleerdheid. Hij is een cultuurproduct, schrijvend met het gemak van een natuurtalent.

Dat is knap. De lichtvoetigheid en directheid maken dat je van hem accepteert dat er ineens een rits poëtische woorden uit de la wordt getrokken. Grote woorden als liefde en eeuwigheid. In één gedicht noteerde ik bij elkaar: sterren, vallend herfstblad, oneindigheid. Grote woorden die in hun nuchtere omgeving weer betekenen wat ze betekenen.

Ingmar Heytze hoeft niet bevreesd te zijn voor het verwijt een symbolisch priesterkleed te dragen, want hij verenigt alles met alles – ironie met oprechtheid, grote woorden met deuntjes, liedteksten met literatuur, grimmigheid met het romantische ideaal. Poëzie en smartlap lopen door elkaar. De hele rimram waar de poëzie eeuwen om draaide wordt te voorschijn gehaald – en zie, Ingmar Heytze doet of zijn neus bloedt en begint opnieuw. Hij heeft weet van de regels en tegelijk lijkt het of hij het allemaal fris van de lever te lijf gaat. Het resultaat is entertainment, helder – wat willen we meer? Uit de algemene pot met middelen zijn weer prachtige gedichten ontstaan.

Gerrit Komrij

Gerrit Komrij schreef deze tekst in 2001 als Woord vooraf bij de Heytze-verzameling Alle goeds.

INLEIDING

Ingmar Heytze is een van mijn lievelingsdichters. Toen ik als tiener het fenomenale gedicht 'Vos onder ijs' las was ik meteen verkocht. In dit vers ziet een schaatser een vos onder het ijs. Het perspectief kantelt en de lezer krijgt een inkijkje in de angstige laatste ogenblikken van het arme dier: 'Ik vlucht voor honderd boeren. / Water breekt. / Ik zwem mij langzaam dood.' Vervolgens staat er: 'Het is eenzaam. Aan deze kant.' Even denk je nog dat het om de onderkant van het ijs gaat, maar dan volgt er: 'Van het papier. / Het is zo eenzaam hier.' Zowel dichter als dier blijken vast te zitten, zijn beide tot de eenzaamheid veroordeeld.

'Vos onder ijs' is een indrukwekkend gedicht en illustratief voor Heytze's beste werk, waarin slim wordt geschakeld tussen verschillende stemmen, invalshoeken en registers. Wat daarbij opvalt is de enorme veelzijdigheid van zowel toon als inhoud. De ene keer is het plechtig mythisch, dan weer vrolijk alledaags. Deprimerende regels volgen op manisch blije. Meisjes, egels, vossen, dochters, ouders, dichters en sterren komen telkens terug en krijgen per incarnatie nieuwe betekenissen.

Wanneer iemands verzameld werk verschijnt heeft dat altijd iets definitiefs. Vaak bezit zo'n collectie de klank van een slotakkoord, behalve bij Heytze. Zijn gedichten vormen onderdelen van een labyrint waaraan nog steeds wordt gebouwd. Met hetzelfde gemak worden er zowel wijwaterfonteinen als helleputten aan toegevoegd. Aan de andere kant van de heg hoor je soms een opgewekte fanfare, en dan weer het gekrijs van kinderen. Boven je hangt de ene keer een baldakijn van stokrozen en de andere keer een slagregen aan lichtkogels. Het is een gevarieerd doolhof maar centraal staat altijd de mens, zijn kleine plek in het heelal en alle levensverdriet en lol die

daarbij komen kijken. Van de kroeg naar de begraafplaats en weer terug, met de dood als een basdreun die zowel verontrust als swingt.

Het maakt Ingmar Heytze een van de veelzijdigste dichters van Nederland. Op naar nog veel meer verzamelde werken van zijn hand.

Ellen Deckwitz

Amsterdam, september 2023

DE ALLESVREZER

voor Hans en Cocky

I WOORDEN VAN DE ALLESVREZER

HYPOCHONDER

Sinds de dag dat ik uit de hemel
kwam gevallen op mijn achterhoofd,
gaat het níet goed. Mijn bloedbaan
regent in mijn trommelvliezen.
In mijn slaap dansen mijn armen
en benen tegen elkaar in.

Hier staat gelukkig veel tegenover.
Ik bezorg met regelmaat volle bushokjes
de zenuwen door grijnzend mijn hart
omhoog te houden voordat ik het
met een zuigend geluid terugstop
in mijn hersenpan. Af en toe lach ik
met tanden van kaas.

Steeds vaker daagt het luxe besef
dat een mens zijn leven voor zich heeft
om het ademen af te leren.

MEISJESGENADE

Je woont in mijn borst en je wilt er niet uit.
In dromen verschijn je weelderig naakt
als buikdanseres in een lichtblauwe fles,
vereeuwigd in marmer naast schalen vol fruit
of in zwart met een bloedrode zeis voor mijn hart.

Treiterig woel je mijn hijgende armen
om zwetende kussens. Rond middernacht
open je mijn ogen, brengt mijn hand
naar mijn kruis, tikt op mijn vingers en verdwijnt
met een speelse, geruisloze plof in mijn buik.

Daar zwier je dan rond in prinsessengewaad.
Ik draaf er in zotskap vergeefs achteraan,
ziek en misselijk van het in cirkels gaan.
Ik zou willen smeken om meisjesgenade
wanneer ik maar wist dat die zou bestaan.

DILETTANT

Als je het mij vraagt
zijn meisjes van achttien
onhandige vlinders
in je bed – maar ja,
mij vragen ze niks.

SCHRIJVER IN CAFÉS

Hij zit te schrijven in cafés
zoals hij langs terrassen loopt:
kwispelend van ongemak.
Overall besmukt gelach
dat ritselt in zijn oren.

Hij zoekt zijn tafels achterin.
Graag was hij een kameleon
die wegvalt tegen het behang,
maar liever nog een rookwolk
die verdwijnt in de Gauloises
of een vlieg die onopvallend
hangt aan het plafond.

Hij bidt dat hij niet wordt herkend.
Vervolgens is hij diep gegriefd
dat niemand schijnt te weten wie hij is.

Hij gaat een uur voor sluitingstijd.
Achter zijn hielen daalt direct
een schemer van gezelligheid.

RAT VAN FORTUIN

Ik zit elke ondoorwaakte nacht
wanhopig auto's te winnen voor het
randmongoloïde oog van Nederland.

Kaarten trekken, ballen gooien,
woordjes raden, stormbaan.
Tussen de coulissen staan
volslagen niet te neuken
assistentes in hun ondergoed
te lachen en te schelden.

De hoofdprijs: jij,
hoe kan het anders,
spiernaakt op een tijgervel.
Gebrul vanaf tribunes
in het gapend zwarte gat.

De laatste taak: een half uur
in een zoutzuurbad,
niet aan te beginnen.
Ik was banger om te winnen
als ik niet al lang verloren had.

SOLLICITEREN

Nog nooit zo tergend opgegeten
als tijdens dit gesprek
door een driedelig gedaste bidsprinkhaan.

Woorden stuiten op tafel, knikkers vallen
op een glasplaat. Hij neemt slokken
van mijn levensloop en boert onaangedaan.

Hij rolt mij in. Hij steekt mij aan
en rookt mij op. Dan mag ik gaan.

Later belt men mijn stoffelijk overschot.
Ik heb de baan.

MAKELAAR

Hij woont achter een bronzen plaat
en draagt lakense pakken van dieventaal.
Zijn kelder geurt naar rijke wijnen
(de lijken verbergen zich onder het puin
tot jaren na de overdracht).

Traptreden zwijgen onder zijn stap.
Het dak lekt zonlicht op zijn kruin.
Hij richt met woorden de kamers in.
De vlinderboom bloeit in de tuin
bij het horen van zijn warme stem.

Ten slotte, in een gouden roes
van open haarden, marmervloeren,
glas-in-lood en eikenhout,
bezegelt hij met een joyeus gebaar
uw lot voor dertig jaar.

MANNENTAAL

We drinken nog niet lang
maar overtuigd en veel,
denken we. We kijken terug
op eerste vriendinnen,
vergissingen in het
fietsenhok.

Hoe heette ze ook weer?
(haar naam bonkt in
onze achterhoofden).
Goed dat we haar hebben
gedumpt (de regen viel
van binnen van buiten
fietsend naar huis alsof
we op de stang waren
gesprongen). En later
met die met die met die
(ze hadden de verkeerde
ogen en verdwenen).

(fluisterend) Op het laatste feest
waren de vrouwen mooi
als druiventrossen
en ze wilden allemaal,
maar we hielden ons in,
dat spreekt vanzelf.